գիրքը, վախենալով որ մեռնելով ազգային ժողովը կամի օրինելը կը նանանցնեն իրանց ներկայությունը հայ-լուսաւորչական մասի աւելի ազգա, աւելի յեռագիմ անդամների հիդմնակությունը և ազգային գործերի զեկը կրնկնի մինաւորապէս աւելի գաղղացամների ձեռքը.... Այդ չենակաւորությունը չէ....

Այդ բոլոր անմախիթի ապ երևույթների հետևանքը ի՞նչ կը լինի։ Հայը շուտ գնալով գաւրս գալ իր նեզ չենական, աւանդական շրջանից, շուտ գնալով և չը կարողանալով ազգել կուլուսուրական ճանապարհով իրան շրջապատող կիսաամայրենի ցեղերի վրա, ուրիշ կողմից իրանից վեր երով ազգի մի ամրոզի երրորդականը, իր ապրելագաւառ ցեղակիցներին,—մի շատ թանգ ճնալով կանհետանայ։

Այս այդ տեսակ ազգությունը պահանջում է իր ինքնարարությունը թափրդիսյում....

Այժմ բնչպէս տեղեկացրեց մեզ հեռագիրը. Աղցիական կառավարությունը հրամայեց իր ազգնականներին ժողովարգ ազգությունը անել վերը-Այիսյում և Հայաստանում։ Այս հայերը իրանց չենական բնաւորությունը հասնելու միշտ երկպառակությունը և թշնամությունը անելով իրանց այդպաւան եղբայրների հետ, ի հարկէ կաշխատեն ապացուցանել Աղցիայի ազգնականներին որ կամ օրիկ և բոզպական հայերը՝ հայեր չեն։ Այսպիսով կամենալ որ կերպով փոդրացնելով իրանց ազգությունը թերը, ի հարկէ յոյս չեն կարող ունենալ որ Աղցիան պաշտպան կը հանդիսանայ այդ քան փոդրությունը։ ազգությունը քաղաքական իրաւունքներին....

Աղնեանությունը նույնպէս մի յատկություն է չենական քաղաքակրթությունը։ Հայտնի է որ ազնիվությունը հանդարտությունը է չենական ցեղերի մեջ։ կրքոտական զգացմունքի և բարբարկանությունը ամենաբարձր աստիճանությունը։

Եվ ի՞նչ ասենք հայոց ազգի գոյությունը մերձիին երկու հարիւր տարին և մենք կը հասնեցնենք այդ հայությունը այդ տերոզի ժամանակամիջոցում իր բոլոր հատկանիշներով գիտակցապարտ ազգությունը և քաղաքական անձնատարությունը էր գործում։ Այս էլ չենականությունը էր։

Լաւ է նա թեռ ապանեմ, ասում էր հայությունը, քան թե գաղ գաղ իմ նեզ, ազգությունը, չենական, աւանդական, հնացած, հնոտած, փտած գրությունից։

Երբեցնում ենք գիտելով խմբագրի հայերենը։ Այն գաղ կը շարունակէր այդ չենական բնաթացքը. ձեր ազգությունը մնալիներ կը թոց գրայցի. գաղ ձեր ձեռքերով ձեզ կը մոռցնէ։ Այն կը շարունակէ այդ տեսակ անձնատարությունը գործել։ Իրաւունք չէ՞ ունենայ Այրարատյից թերթավարությունը պահանջել խմբագրում։

Այս գիտէ՞ք ինչ կարող է պատահել. մինչև որ գաղ կը բաղդէ Այրարատյան թերթը ձեր գրությունը խմբագրում անտանելի է,—ձեզանից հարած մարդ, ազգությունի անունից ձեր մոռանալությունը ցնցած կամի օրիկ եղբայրները, կատաղած ձեր գէմ կարող են իրանց կողմից յայտնել Այրարատյան թերթ է բնոց հանդարտ շատ գոհ են թերթաց կատարածից։

Այն ժամանակ գաղ ձեր չենականությունը հանար պատիժ կը ստանար, կը պատժվէք այն բանի համար որ ձեր ազգությունը եղբայրներին հայոց ազգությունը անգամ չէիք համարում, կը պատժվէք ձեր գաղեղ չենական բնաթացքի համար։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԻՆՁԱԿՈՑ

—

Հ սեպտեմբերի

Պատերազմը վերջացաւ. մենք էլ կարողացանք քէֆ ասին նեղությունները էլ նրա հետ վերջացան. բայց պատերազմից։ մեզ համար նոր և ասելի սարսափելի պատերազմ է բացվում. սատանան եմ պատերազմ, ուր քէֆ երկրներ յաղթեցաս. ուր քէֆ երկրներ տրվեցաս. ուր պատերազմ ազգաց ազգաց. ուր պատերազմ հոգի և պատերազմ կիսանգի....

Այս սարսափելի մարտիր. գաղտնի մեզանից իրանցից թանգ մեր գրասենյակի գրագրությունի գրագրությունները հանում ենք գրագրությունը՝ հանում ենք գրագրությունը մեզ կողմից. հանում ենք գրագրությունը՝ ինչպիսի պատերազմ հոգի և պատերազմ կիսանգի....

Այս սարսափելի մարտիր, գաղտնի մեզանից իրանցից թանգ մեր գրասենյակի գրագրությունի գրագրությունները հանում ենք գրագրությունը՝ հանում ենք գրագրությունը մեզ կողմից. հանում ենք գրագրությունը՝ ինչպիսի պատերազմ հոգի և պատերազմ կիսանգի....

Այս սարսափելի մարտիր. գաղտնի մեզանից իրանցից թանգ մեր գրասենյակի գրագրությունի գրագրությունները հանում ենք գրագրությունը՝ հանում ենք գրագրությունը մեզ կողմից. հանում ենք գրագրությունը՝ ինչպիսի պատերազմ հոգի և պատերազմ կիսանգի....

Այս սարսափելի մարտիր. գաղտնի մեզանից իրանցից թանգ մեր գրասենյակի գրագրությունի գրագրությունները հանում ենք գրագրությունը՝ հանում ենք գրագրությունը մեզ կողմից. հանում ենք գրագրությունը՝ ինչպիսի պատերազմ հոգի և պատերազմ կիսանգի....

Այս սարսափելի մարտիր. գաղտնի մեզանից իրանցից թանգ մեր գրասենյակի գրագրությունի գրագրությունները հանում ենք գրագրությունը՝ հանում ենք գրագրությունը մեզ կողմից. հանում ենք գրագրությունը՝ ինչպիսի պատերազմ հոգի և պատերազմ կիսանգի....

Այս սարսափելի մարտիր. գաղտնի մեզանից իրանցից թանգ մեր գրասենյակի գրագրությունի գրագրությունները հանում ենք գրագրությունը՝ հանում ենք գրագրությունը մեզ կողմից. հանում ենք գրագրությունը՝ ինչպիսի պատերազմ հոգի և պատերազմ կիսանգի....

Այս սարսափելի մարտիր. գաղտնի մեզանից իրանցից թանգ մեր գրասենյակի գրագրությունի գրագրությունները հանում ենք գրագրությունը՝ հանում ենք գրագրությունը մեզ կողմից. հանում ենք գրագրությունը՝ ինչպիսի պատերազմ հոգի և պատերազմ կիսանգի....

Այս սարսափելի մարտիր. գաղտնի մեզանից իրանցից թանգ մեր գրասենյակի գրագրությունի գրագրությունները հանում ենք գրագրությունը՝ հանում ենք գրագրությունը մեզ կողմից. հանում ենք գրագրությունը՝ ինչպիսի պատերազմ հոգի և պատերազմ կիսանգի....

[illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ռուսաստանը և Պարսկաստանը ընկերությունն դ. Տեղեկացրեց (1878-1879 թվ.)։ Ռուսաստանի մեջ պատմվում է թե թիչգեր է կոչվում ընկերությունը և նկարագրվում է նրա պատմությունը։ Ընդունվում պատմական է ընկերությունն գրամեկան հայելը, կանոնագրությունը, անդամների և հանձնաժողովների ցուցակը։ Ռուսաստանի ընկերությունն՝ գիտնականներ և գրողներ։ Ընդունելությունը... պետք հասանում է էլ, որ հարգարար է և ասել—ուզիք բայերը և ցեղերն կոչվում։ Ընդունվում ավելի ընկերությունը գիտնականներ։ Ընդունելությունը... պետք հասանում